

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

СОЦІОЛОГІЯ СІМ'Ї

Навчальна програма

Черкаси 2007

УДК 316.356.2
ББК 60.5

Рецензенти:

Марченко О.В.- доктор філософських наук, професор

Нікітіна Т.В.- кандидат соціологічних наук, доцент

Соціологія сім'ї: Навчальна програма/ Розробник: Видриган М.В.- Черкаси:
Вид .від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2007.-5 с.

*Затверджено Вченою радою Черкаського національного
університету імені Богдана Хмельницького
(протокол № 4 від 4 грудня 2007 року)*

Структура програми навчальної дисципліни “Соціологія сім’ї”.

I. Опис предмета навчальної дисципліни

Курс: Підготовка (бакалаврів, магістрів, підвищення кваліфікації)	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів ECTS: 1,5 Модуль: 1+ Змістових модулів: 1 Загальна кількість годин: 54 Тижневих годин: 2	Шифр та назва напрямку 0402 - соціологія Шифр та назва спеціальності 6.040200 - соціальна робота Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Обов’язкова Рік підготовки: 4 Семестр: 7 Лекції: 10 Семінари: 14 Лабораторні заняття: немає Самостійна робота: 30 Індивідуальна робота: немає Вид підсумкового контролю: залік

II. Пояснювальна записка.

Шлюбно-сімейні відносини як одна з найзначніших сфер функціонування суспільства вивчається впродовж століть. Об’єктом соціологічного аналізу сім’я стає практично з виникнення соціології. О. Конт, Е. Дюркгейм, К. Маркс, Ф. Енгельс, П. Сорокін та ін. вважали сім’ю соціальною структурою, яка є першоосновою суспільства. Тому закономірною є поява в середині 50-х років ХХ ст. спеціальної соціологічної теорії “Соціологія сім’ї”, призначеної системно вивчати замітні метаморфози, які переживав і переживає інститут сім’ї.

У результаті корінних змін, що відбуваються в українському суспільстві, змінилися й позиції у взаємодії трьох різнорівневих суб’єктів: суспільства, сім’ї як малої соціальної групи й індивіда. Сьогодні індивід має відігравати роль лідера,

займати верхню позицію. Сім'я ж зберігає в цій ієрархії своє центральне місце – розв'язуючи суперечності між соціумом і індивідом.

Ця обставина і є визначальною для курсу “Соціологія сім'ї”, що вивчається студентами спеціальностей “Соціальна робота” та “Соціальна педагогіка”.

Основна мета навчальної дисципліни – допомогти студентам названих спеціальностей здобути знання про сутність шлюбно-сімейних відносин у сучасному суспільстві з тим, щоб уміти їх пізнавати і досліджувати в професійній діяльності.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

- знати об'єкт, предмет і функції спеціальної соціологічної теорії, яка вивчає сучасну сім'ю; основні її поняття та категорії; структуру, види, типи і моделі сучасної сім'ї; особливості функціонування сім'ї як малої соціальної групи і соціального інституту;
- уміти аналізувати проблеми, кризи, конфлікти в сім'ї з метою визначення необхідних напрямків, форм і методів соціальної роботи з сім'ями.

Зважаючи на специфіку соціології сім'ї, яка полягає в тому, що вона, крім власних досліджень, ще й ставить перед собою завдання інтеграції досягнень інших суспільно-гуманітарних наук, ця навчальна дисципліна повинна вивчатися після засвоєння студентами знань з філософії, соціології, історії.

Методи навчання: інформаційно-продуктивний, продуктивно-пізнавальний, репродуктивний, дослідницький.

Методи оцінювання: індивідуальні бесіди, перевірка індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи, контрольні роботи, залік.

Методичне забезпечення: конспекти лекцій, робоча програма, нормативні документи, наукові статті і монографії, підручники та посібники.

Ресурси: наукова бібліотека ЧНУ, обласна наукова бібліотека ім. Т.Г. Шевченка, Інтернет, електронні адреси: www.nplu.ua

www.nplu.gov.ua

www.library.edu.ua.net

www.library.univ.kiev.ua

III. Змістовий модуль.

Тема 1. Сім'я і шлюб як предмет дослідження в соціології.

Історія розвитку шлюбно-сімейних відносин. Роль і значення сім'ї в житті окремого індивіда і суспільства. Дослідження сім'ї у різних соціогуманітарних науках. Соціологія сім'ї як спеціальна соціологічна теорія – її об'єкт, предмет і функції. Різноманітність підходів до вивчення сучасної сім'ї.

Тема 2. Основні поняття та категорії соціології сім'ї.

Мотивація шлюбів. Поняття шлюб, шлюбний контракт, сім'я. Види, типи, моделі сім'ї. Життєвий цикл сім'ї. Умови життя сім'ї.

Тема 3. Сім'я як соціальний інститут.

Сутність сім'ї як соціального інституту суспільства. Соціальні позиції, статуси, усталені ролі, виконувані членами сім'ї, особливості формальних і неформальних норм і санкцій у сфері шлюбно-сімейних відносин. Функції сім'ї, їх індивідуальне та суспільне значення.

Тема 4. Сім'я як соціальна група.

Цілі і завдання сімейної групи. Склад і структура сім'ї. Групова згуртованість. Групова діяльність і характер групової взаємодії. Спілкування в сім'ї. Структура влади. Характеристика зв'язків і відносин сімейної групи з іншими соціальними групами суспільства. Групова регуляція поведінки. Груповий контроль. Групові санкції. Сімейні норми і цінності.

Тема 5. Проблема розуміння кризи сім'ї.

Поняття “криза сім'ї”. Ліберально-прогресистська і консервативно-кризисна парадигми розуміння проблем сучасної сім'ї. Напрями, форми і методи подолання кризових явищ у сім'ї.

Тема 6. Тенденції та особливості розвитку сучасної сім'ї в Україні.

Шлюбність в Україні. Середній розмір сімей. Розлучуваність. Позашлюбне народження дітей. Проблема не народження. Аборти. Проблеми пологів. Неповні сім'ї.

Тема 7. Гендерні відносини і сім'я.

Сім'я крізь призму становища людей різної статі: проблеми і підходи. Сутність асиметрії у відносинах між чоловіком і жінкою в сім'ї. Особливості прояву гендерного паритету батьків у вихованні дитини. Гендерні аспекти планування сім'ї. Перспективи гендерної рівноваги у сучасній українській сім'ї.

Тема 8. Соціально-дезадаптовані сім'ї в українському суспільстві.

Поняття соціально-дезадаптована сім'я. Причини існування неблагополучних, дисфункційних, дезінтегрованих сімей. Нормативні сімейні уявлення і реальність. Типи соціально-дезадаптованих сімей та їх характеристика: бідні сім'ї; сім'ї з поганими житловими умовами; неповні через розторгнення шлюбу; вдови(вдовці) з дітьми; незаміжні жінки з дітьми; багатодітні; добровільно бездітні; з хронічно хворими батьками чи дітьми; з батьками чи дітьми – злочинцями; гомосексуальні сім'ї з дітьми.

Тема 9. Підготовка до сімейного життя: теорія і реальність.

Ціннісні орієнтації і самопочуття молодих людей, які вирішили взяти шлюб. Розуміння проблеми лідерства в сім'ї. Матеріально-економічні фактори створення сім'ї: рівень доходів і споживання; забезпечення житлом; облаштування побуту; проблема зайнятості; система соціального захисту. Планування сім'ї.

Література.

Основна:

1. Антонов А.И., Медков В.М. Социология семьи.- М., 1996.
2. Антонов А.И. Микросоциология семьи: методология исследования структур и процессов.- М., 1998.

3. Голод С.И., Клецик А.А. Состояние и перспективы развития семьи. Теоретико-типологический анализ. Эмпирическое обоснование.- СПб.,1994.
4. Мацковский М.С. Социология семьи: проблемы теории, методологии и методики /Отв.ред. Батыгин Г.С. -М., 1989.
5. Журженко Т. Социальное воспроизводство и гендерная политика в Украине. -Харьков, 2001.
6. Журбицька Т.С. Молода сім'я. - К.,1988.
7. Антокольская М.В. Семейное право. - М.,1999.
8. Піча В.М. Соціологія сім'ї. – Львів, 1996.
9. Харчев А.Г. Социология семьи: проблемы становления науки. - М., 2003.

Додаткова:

1. Вебер М. Избранные произведения. - М., 1990.
2. Энгельс Ф. Происхождение семьи, частной собственности и государства// Маркс К., Энгельс Ф. Соч. 2-е изд. - М.,1964. - Т.21.
3. Сорокин П.А. Человек. Цивилизация. Общество. - М., 1992.
4. Войнович С.О. Світ сім'ї і горизонти покликання. - К.,1989.
5. Гурко Б. Студенческая семья. - М.,1984.
6. Джейл Л. Томпсон, Джудит Пристли. Социология. - Львов-Москва, 1998.
7. Черниш Н. Соціологія. Курс лекцій. Випуск №4 . - Львів, 1996.